

تولید سالیتون مولکول در آرایه خطی لیزری فیبر نوری

اکرم نیک نفس^{۱*}، حسین روح الامینی نژاد^۲، علیرضا بهرامپور^۳

۱،۲ کرمان، دانشگاه شهید باهنر، دانشکده فیزیک

۳ ایران، تهران، دانشگاه صنعتی شریف، دانشکده فیزیک

چکیده - در این مقاله تولید سالیتون مولکول در آرایه خطی لیزری فیبر نوری مورد بررسی قرار گرفته است. برای این هدف فیبرهای خاصی از آرایه توسط پالس گوسی برانگیخته شدند. فیبر مرکزی آرایه توسط عناصر خاکی نادر مانند عناصر خاکی نادر مانند Er یا Yb تقویت شده است. آرایه های فیبر نوری پتانسیل خوبی برای کنترل و مهندسی سیستم دارند و تولید سالیتون در آرایه لیزری فیبر نوری نسبت به سایر روشها بسیار کارآمدتر است. از طرفی تولید سالیتون های پایدار و قدرتمند در آرایه فیبر نوری توسط معادله گینزبرگ-لانداو مختلط به خوبی قابل توضیح است. در پاشندگی نرمال و با در نظر گرفتن مجموعه خاصی از پارامترها، سالیتون مولکول در فیبر مرکزی آرایه خطی ایجاد می شود. محاسبه عددی انرژی قیدی نشان میدهد که سالیتون مولکولهای ایجاد شده پایدار هستند.

کلید واژه: سالیتون مولکول، آرایه فیبر نوری، پالس گوسی، معادله گینزبرگ-لانداو

Generation of Soliton Molecules in Linear Fiber Laser Array

Akram Niknafs^{*1}, Hossein Rooholamininejad², Alireza Bahrampour³

1, 2 Faculty of Physics, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran

3 Sharif University of Technology, Department of Physics, Tehran, Iran

Abstract: In this paper, generation of soliton molecule in a linear fiber laser array is investigated. For this purpose, certain fibers of this array are excited by Gaussian pulses. The central fiber of the fiber laser array is doped with rare-earth elements such as Er or Yb . Fiber arrays has powerful potential for system management and soliton generation in fiber laser array is useful compared to other methods. Furthermore, the generation of robust and stable soliton molecules in fiber array can be well described by cubic-quintic complex Ginzburg-Landau equation. With a specific set of parameters for the system in the normal dispersion regime, soliton molecules are investigated in the central fiber of linear fiber laser array. Numerical calculation of binding energy shows that generated soliton molecules are stable.

Keywords: Soliton Molecules, Optical fiber array, Gaussian pulse, Ginzburg-Landau Equation

۱- مقدمه

مشاهده امواج سالیتمونی برای اولین بار در سال ۱۹۳۸ گزارش شد [۱]. این دسته امواج در شرایط خاصی ایجاد شده و به دلیل وجود تعادل بین اثر غیرخطی کر و پاشندگی در محیط درطول انتشار تغییر شکل نمی دهند. در این بین سالیتمونهای اتلافی در اپتیک و لیزر جایگاه مهمی را به خود اختصاص دادند. این سالیتمونها به دلیل وجود تعادل بین بهره و اتلاف از یک سو و اثر کر و پاشندگی از سوی دیگر تشکیل می شوند و می توانند مسافت طولانی را با شکل ثابت طی کنند. این ویژگی مهم باعث شده است که در علوم مختلف مورد توجه خاص قرار بگیرند [۲].

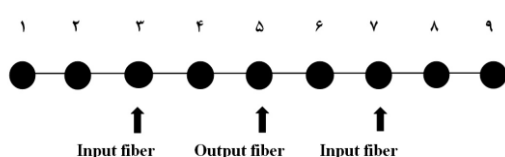
از طرفی با توجه به نیاز روزافزون در حوزه مخابرات و انتقال اطلاعات در سرتاسر جهان، اخیرا روشهای جدید برای کدبندی اطلاعات مورد توجه قرار گرفته است. هدف این است که در بستر فیبر نوری و با کمترین هزینه برای توسعه زیرساختها، امکان ارسال اطلاعات بیشتر فراهم شود. یک راه پیشنهاد شده برای این مشکل، استفاده از سالیتمون مولکولها برای کدبندی اطلاعات است. با این تکنولوژی میتوان بجای کدبندی در مبنای دو (با پایه صفر و یک)، کدبندی را در مبنای سه (با پایه صفر، یک و دو) و یا بیشتر انجام داد [۳]. به این ترتیب سرعت انتقال دادهها چندین برابر افزایش پیدا می کند و این هدف به کمک سالیتمون مولکولها می تواند محقق شود. سالیتمون مولکول، ترکیبی از چند سالیتمون است که با کمک شرایط محیطی بین آنها انرژی قیدی ایجاد شده است و همزمان منتشر می شوند.

ازسوی دیگر آرایه های فیبرنوری غیرخطی در دهه های اخیر به عنوان یک ابزار مفید و در دسترس برای مطالعه پدیده های غیرخطی مورد استفاده قرار گرفته اند. این آرایه ها تاکنون در شکلهای تخت، دایروی و بیضوی مورد بررسی قرار گرفته اند و قابلیت خوبی برای کنترل و فشرده سازی انواع پالس دارند [۴]. انتشار موج در آرایه های فیبر نوری تحت تاثیر پراکندگی، گسستگی و آثار غیرخطی صورت می گیرد و می توان با در نظر گرفتن خصوصیات فیزیکی آرایه و مواد مورد استفاده در ساخت آن، شرایط خاصی را که برای تولید و انتشار سالیتمون مولکول نیاز است

در یک آرایه فیبر نوری ایجاد نمود. در این مقاله به تولید سالیتمون مولکولها در آرایه های فیبرنوری می پردازیم.

۲- توضیح مدل

سیستم مورد بررسی یک آرایه خطی فیبرنوری است که از ۹ عدد فیبرنوری تشکیل شده و هر فیبر با دو فیبر کناری جفت شده است (شکل ۱). فیبرهای شماره ۳ و ۷ به عنوان فیبر ورودی در نظر گرفته شده اند. سالیتمون مولکول در فیبر مرکزی (شماره ۵) تولید می شود و همین فیبر را برای گرفتن خروجی از سیستم انتخاب می کنیم.

شکل ۱: آرایه فیبرنوری تخت که شامل ۹ عدد فیبرنوری است. فیبرهای شماره ۳ و ۷ به عنوان ورودی در نظر گرفته شده و فیبر مرکزی به عنوان خروجی استفاده می شود.

از دیدگاه ریاضی سالیتمونها با معادلات مختلفی از جمله معادله غیرخطی شرودینگر و معادله گینزبرگ-لاندائو مورد بررسی قرار می گیرند. معادله گینزبرگ-لاندائو و جوابهای سالیتمونی آن نیز در مقالات متعددی به تفصیل مورد بحث قرار گرفته اند. این سالیتمونها شکل های متنوعی از جمله گوسی، سوپر گوسی، Cosh و Tanh دارند [۵ و ۶]. در این میان سالیتمونهای گوسی به دلیل کاربرد فراوان در مخابرات و فیبرهای نوری به صورت خاص مطالعه شده اند [۷]. در این کار پژوهشی از معادله cubic - quintic (CQGLE) Ginzburg - Landau equation استفاده شده است و با افزودن جملات جفت شدگی بین فیبرها معادله نهایی مورد استفاده به شکل زیر است:

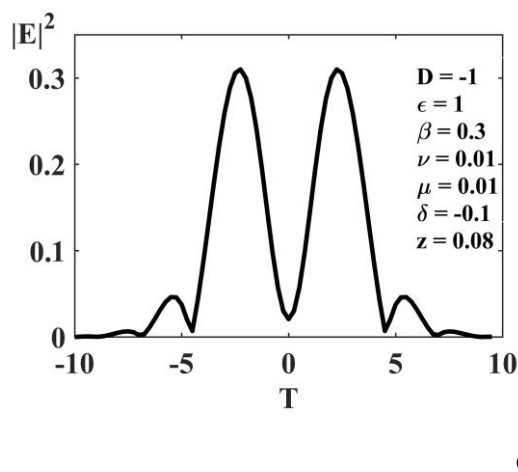
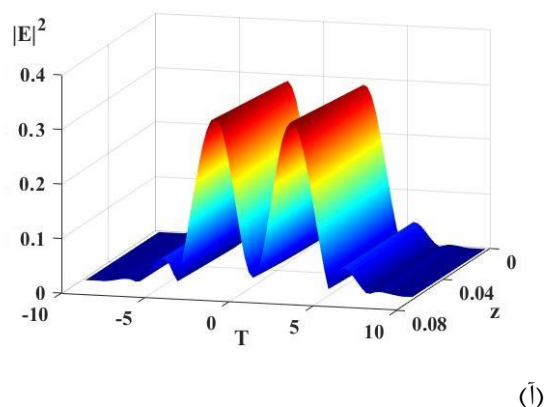
$$i \frac{\partial E_n}{\partial z} + \left(\frac{D}{2} - i\beta \right) \frac{\partial^2 E_n}{\partial t^2} + (1 - i\varepsilon) |E_n|^2 E_n + (\nu - i\mu) |E_n|^4 E_n + (E_{n+1} + E_{n-1}) C = i\delta E_n \quad (1)$$

در این معادله E_n دامنه میدان الکتریکی نرمالیزه شده با توان قله میدان P_0 در فیبر شماره n است. طول پراکندگی در فیبرنوری به صورت $L_D = \frac{T_0^2}{|\beta_2|}$ تعریف می شود که

این معادله و همچنین مطالعات انجام شده در زمینه سالیتون مولکول استفاده شده است [۸ و ۶]. معادله CQGLE را برای $n=1,2,3,\dots,9$ و به ازای $A=2$ و $C=1$ حل می‌کنیم. بادیته پارامترهای زیر در طول نرمالیزه $z=0.08$ در فیبر مرکزی سالیتون مولکول دوتایی پایدار تولید می‌شود:

$$(D, \epsilon, \beta, \nu, \mu, \delta) = (-1, 1, 0.3, 0.01, -0.01, -0.1)$$

مقدار پارامترها در همه فیبرها یکسان و تعداد دور لیزر ۳۲ می‌باشد. در شکل ۲ انتشار و همچنین مقطع سالیتون مولکول دوتایی نشان داده شده است.

شکل ۲: (ا) سالیتون مولکول دوتایی که در فیبر مرکزی آرایه تخت تولید شده است. (ب) شکل خروجی سالیتون مولکول دوتایی.

برهم‌کنش بین سالیتون‌های اولیه در تشکیل سالیتون-مولکول نقش اصلی را بازی می‌کند و در صورتی که فاصله بین فیبرها زیاد باشد سالیتون مولکول پایداری لازم را پیدا نمی‌کند. در موارد عملی این برهم‌کنش در مقیاس

β_2 پارامتر پراکندگی سرعت گروه در فیبر و T_0 پهنای تپ در نصف ارتفاع قله است. متغیر Z به صورت $Z = \frac{z}{L_D}$ و t با T_0 نرمالیزه شده اند. همچنین β ، ϵ و δ به ترتیب فیلترطیفی، بهره غیرخطی و ضریب افت خطی در فیبر هستند. اشباع بهره غیرخطی و ضریب شکست غیرخطی نیز با ν و μ نشان داده می‌شوند. همه این ضرایب در تمام فیبرها یکسان در نظر گرفته شده‌اند و فقط ضریب بهره غیرخطی فیبر مرکزی ممکن است با بقیه فیبرها متفاوت باشد. D علامت پارامتر پراکندگی است، که $D=-1$ نشان‌دهنده محیط با پاشندگی نرمال و $D=+1$ نشان‌دهنده پاشندگی آنومالوس می‌باشد. ضریب جفت شدگی c نیز به صورت $C = cL_D$ نرمالیزه می‌شود [۲].

۳- تولید سالیتون مولکول در آرایه فیبرنوری لیزری تخت با پالس گوسی

مهمترین خصوصیت آرایه‌های فیبرنوری تونل‌زنی بین فیبرها است که دلیل اصلی همپوشانی میدانهای الکتریکی و تامین اختلاف فاز مورد بین سالیتون‌ها و در نهایت تولید سالیتون مولکول می‌باشد. استفاده از عناصر خاکی نادر مانند Er یا Yb در ساخت فیبرها باعث می‌شود شدت پالس ورودی و امواجی که از طریق تونل زنی وارد فیبر می‌شوند تقویت شود.

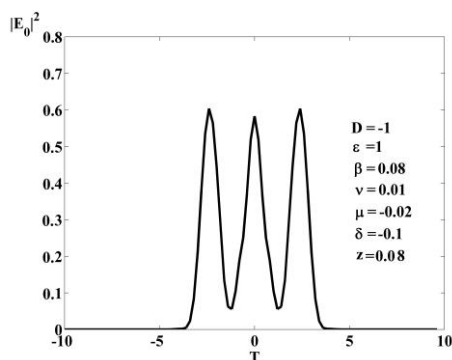
۳-۱ سالیتون مولکول دوتایی

همانگونه که قبلاً اشاره شد از جمله امواجی که می‌توانند به صورت سالیتون در محیط‌های غیرخطی منتشر شوند امواج گوسی هستند. در این کار پژوهشی نیز از دو پالس گوسی مشابه به عنوان ورودی در دو فیبر شماره ۳ و ۷ استفاده می‌شود.

$$E_{3(z=0,t)} = A \exp\left(-\frac{t^2}{2}\right) \quad (۲)$$

$$E_{7(z=0,t)} = A \exp\left(-\frac{t^2}{2}\right)$$

که A دامنه موج ورودی است. برای انتخاب بقیه پارامترهای مربوط به معادله CQGLE از حل‌های دقیق

(ب)

شکل ۳: (آ) سالیتون مولکول سه تایی که در فیبر مرکزی آرایه تخت تولید شده است. (ب) شکل خروجی سالیتون مولکول سه تایی.

۴- نتیجه گیری

در این پژوهش با تنظیم پارامترهای آرایه خطی لیزری فیبر نوری و استفاده از پالس گوسی به عنوان ورودی، سالیتون مولکولهای دوتایی و سه تایی پایدار در فیبر مرکزی این آرایه تولید شده است. نکته مهم در تولید این سالیتون مولکولها، پایدار بودنشان با توجه به انرژی قیدی محاسبه شده است که استفاده از آنها رادرسنعت مخابرات امکان پذیر می کند.

مراجع

- [1] J.S. Russell, *Report of the fourteenth meeting of the British Association for the Advancement of Science*, York, 1844(London 1845), pp. 311-390, plates XLVII-LVII.
- [2] G.P. Agrawal, *Fiber-Optic Communications System*, Third Edition, John Wiley & Sons, 2002.
- [3] F. Mitschke, A. Hause, C. Mahnke, *Soliton molecules for advanced optical telecommunications*, Eur. Phys. J. Special topics 225 2453, 2016.
- [4] S. Shakeri, A. Niknafs, H. rooholamininejad, and A. Bahrampour, *Generation and compression of dissipative soliton using Fiber Arrays*, Optical Fiber Technology, 33 1-6, 2017.
- [5] N.N. Akhmediev, A. Ankiewicz, *Multisoliton Solutions of the Complex Ginzburg-landau equation*, Phys. Rev. Lett, 21, 1997.
- [6] N.N. Akhmediev, V. V. Afanasjev, J. M. Soto-Crespo, *Singularities and special soliton solutions of the cubic-quintic complex Ginzburg-Landau equation*, Phys. Rev. E, 53, 1996
- [7] A. Biswas, *DYNAMICS OF GAUSSIAN AND SUPER-GAUSSIAN SOLITONS IN BIREFRINGENT OPTICAL FIBERS*, PIER, 33, 2001
- [8] N.N. Akhmediev, A. Ankiewicz, J. M. Soto-Crespo, *Stable soliton pairs in optical transmission lines and fiber lasers*, J. Opt. Soc, 15, 1998

میکرومتر اتفاق می افتد. میزان انرژی سالیتون مولکول کمتر از انرژی سالیتونهای تشکیل دهنده مولکول در حالت جدا از هم است. به تفاوت میان این دو انرژی، انرژی قیدی می گوئیم. انرژی قیدی معمولاً برحسب درصد بیان می شود. انرژی قیدی سالیتون مولکول دوتایی نشان داده شده در شکل ۲ به میزان $\Delta E = -6\%$ محاسبه شده است.

در حالت کلی سالیتون مولکول نسبت به تغییر پارامترها بسیار حساس می باشد و با تغییرات بسیار کوچک در مقادیر پارامترها سالیتون مولکول پایداری و تعادل را از دست می دهد.

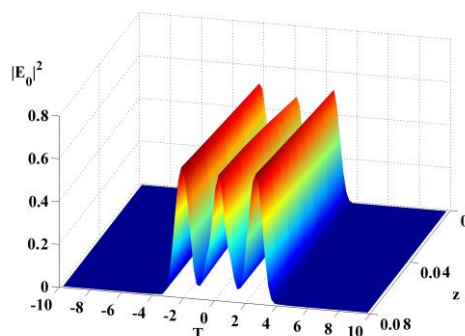
۲-۳ سالیتون مولکول سه تایی

با تغییر پارامترها می توان مرتبه های بالاتر سالیتون مولکول را نیز در فیبر مرکزی آرایه بدست آورد. نکات مهم در تعداد سالیتون مولکولها یکی تعداد و نوع پالسهای ورودی است و دیگر افزایش شدت پالس ترکیبی بر اثر تقویت که باعث شکست دامنه به قسمت های کوچکتر و کنار هم قرار گرفتن سالیتون ها و در نهایت تشکیل سالیتون مولکول مرتبه بالاتر می شود.

با تنظیم پارامترهای زیر در طول نرمالیزه $z = 0.08$ فیبر مرکزی سالیتون مولکول سه تایی پایدار تولید می شود:

$$(D, \varepsilon_0, \varepsilon, \beta, \nu, \mu, \delta) = (-1, 1, 0, 0.08, 0.01, -0.02, -0.1)$$

فقط پارامتر تقویت غیر خطی در فیبر مرکزی با سایر فیبرها متفاوت است که با ε_0 مشخص شده است. تعداد دور لیزر ۱۸ و انرژی قیدی سالیتون مولکول تولید شده $\Delta E = -4.5\%$ می باشد. در شکل ۳ انتشار و همچنین مقطع سالیتون مولکول سه تایی نشان داده شده است.

(آ)